

BİTLİS AHLAT T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2025/43

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 28/10/2025 tarihli ve 2025/698 sayılı kararıyla oy birliğiyle kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER.....	ii
KISALTMALAR.....	iii
I. GİRİŞ.....	1
II. GENEL BİLGİLER.....	2
A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler.....	2
B. Kurum Personeli	3
C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler	4
III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	5
A. Fiziksel Koşullar	5
B. Yönetim ve Personelin Tutumu, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları	7
C. Beslenme.....	9
D. Sağlık ve Bakım Hizmetleri.....	10
E. Psikososyal Servis Hizmetleri.....	12
F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Faaliyetler	13
G. Dış Dünya ile İletişim.....	14
IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	15
A. Değerlendirme	15
B. Tavsiyeler.....	15
1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler	15
2. Bitlis Belediye Başkanlığına Yönelik Tavsiye.....	18
3. Bitlis İl Sağlık Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye	18
4. Ahlat Halk Eğitim Merkezine Yönelik Tavsiye.....	18
5. Jandarma Genel Komutanlığına Yönelik Tavsiye	19
6. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler	19

KISALTMALAR

ACEP	: Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi
AIÖK / CPT	: Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TIHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı *“Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM, *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *“Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.”*

5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

6. Anılan görevin icrası kapsamında, Bitlis Ahlat T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ 16/4/2025 tarihinde **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiş olup Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., Başkan Müşaviri ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve ..., Psikolog ... ile Kurumumuzun talebi doğrultusunda Bitlis Valiliği tarafından görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.

7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede TİHEK Heyeti tarafından UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. İdare ile yapılan görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti tarafından koşulların bulunduğu alan ve eklentilerinde incelemelerde bulunulmuş, bu sırada Kurum İdaresi tarafından Kurumun işleyişine ilişkin bilgiler aktarılmıştır. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; ziyaretin amacı ve kapsamı açıklanarak TİHEK ve UÖM hakkında bilgi verilmiştir. Görüşmeler sırasında ceza infaz kurumunda çalışan herhangi bir personel koşullarda bulunmamıştır. Ardından farklı uzmanlıklara sahip Kurum personeli ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; Ziyaret Heyeti tarafından ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış, ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş ve ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 30/12/2024 tarihli ve 2024/1310 sayılı kararı ile Başkanlık Makamının 8/4/2025 tarihli ve 49489 sayılı oluruna istinaden 16/4/2025 tarihinde Bitlis Ahlat T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Kurum, Bitlis'in Ahlat ilçesinin Kırklar mahallesinde bulunmakta olup ilçe merkezine 10 kilometre, Bitlis il merkezine ise 55 kilometre uzaklıktadır.

¹ Bundan sonra kısaca “Kurum” olarak ifade edilecektir.

² Bu raporda kullanılan “mahpus” sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükmen tutuklu ve hükümlüleri ifade etmektedir.

10. 11/11/2019 tarihinde yapımı tamamlanan Kurum, 28/1/2021 tarihinden itibaren hizmet vermeye başlamıştır.

11. Kurum, 28.503 metrekare alanda hizmet vermektedir.

12. Bitlis ilinden ilçeye ve ilçe merkezinden Kuruma saat başı dolmuş seferleri bulunmaktadır. İdare tarafından yeterli yolcu bulunmadığı durumlarda seferlerde aksamalar olduğu belirtilmiştir.

B. Kurum Personeli

13. Kurumda 19'u kadın ve 215'i erkek olmak üzere toplam 234 personel görev yapmaktadır. Personelin ünvan ve sayılarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

ÜN VAN	PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
İdare Memuru	3
İnfaz ve Koruma Başmemuru	10
İnfaz ve Koruma Memuru	186
Kâtip	7
Diş Tabibi	1
Hemşire	2
Sağlık Memuru	1
Psikolog	4
Öğretmen	2
Sosyal Çalışmacı	2
Aşçı	2
Sayman	1
Hizmetli	1
Şoför	6
Teknisyen (Bilgisayar)	1
Teknisyen (Elektrik)	1
Teknisyen (Sihhi Tesisat)	1
TOPLAM	234

Tablo -1 / Kurum personelinin görev dağılımı

14. Personelin 55'i lise, 58'i ön lisans, 116'sı lisans ve 5'i yüksek lisans mezunudur.

15. Kurumda infaz ve koruma memurlarının vardiya sistemiyle diğer personelin ise 08.00-17.00 saatleri arasında çalıştığı öğrenilmiştir.

16. Kurumda görev yapan personelin hizmet içi eğitim programlarının yanı sıra; Personel Motivasyon Eğitimleri, Ziyaret Kabul İşlemleri, X-Ray Cihaz Eğitimleri, Mektup Okuma, Emanet Eşya, Telefonla Görüşürme, İnfaz İşlemleri, Hükümlü-Tutuklu Disiplin İşlemleri, Personel İşlemleri, Mutemetlik, Mesleki Müdahale Teknik ve Taktikleri, Acil ve Afet Yönetimi İşlemleri gibi birçok alanda eğitim aldıkları incelenen belgelerden anlaşılmıştır. Diğer taraftan personelin insan hakları, kişiler arası iletişim ve işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin özel bir eğitim almadıkları öğrenilmiştir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

17. Kurum 1040 kişilik kapasite ile hizmet vermektedir.³ Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda; 1153 hükümlü, 180 hükmen tutuklu ve 119 tutuklu olmak üzere toplam 1452 mahpus bulunmaktadır.

18. Kurumda kadın ve çocuk bulunmamaktadır. Bununla birlikte yargı çevresinde tutuklanan suça sürüklenen çocukların nakilleri gerçekleşene kadar birkaç gün Kurumda kendilerine ayrılan koğuşta barındırıldığı öğrenilmiştir.

19. Kurumda engelli ve hasta mahpuslara ait bir koğuş oluşturulduğu görülmüştür. Bu koğuşta ziyaret tarihi itibarıyla tümü fiziksel engelli 7 mahpus bulunmaktadır.⁴

20. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda kronik rahatsızlığı bulunan 126 mahpus bulunmaktadır. Bu mahpusların başlıca kronik rahatsızlıklarının kalp yetmezliği, tansiyon, diyabet, hepatit, astım, epilepsi ve MS (Emes - Multiple Skleroz) olduğu öğrenilmiştir.

21. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 210 yabancı uyruklu mahpus bulunmaktadır.⁵

³ Ziyaret sonrası, Kurumun toplam yatak kapasitesinin 1199'a çıkarıldığı tarafımıza iletilen bilgi ve belgelerden öğrenilmiştir.

⁴ Bu kişilerin fiziksel engeli olan ve yoğun ilaç kullanan kişiler arasından ve bakıma muhtaç olan, merdiven çıkamayan, klozet tuvalet kullanması gereken kişilerin talebiyle ya da doğrudan idarenin takdiri ile İdare ve Gözlem Kurulu Kararı alınarak seçildiği öğrenilmiştir.

⁵ Mahpusların uyruk dağılımı şu şekildedir: 143 Suriyeli, 29 İranlı, 13 Iraklı, 8 Türkmenistanlı, 7 Afgan, 3 Filistinli, 2 Cezayirli, 1 Ganalı, 1 Pakistanlı, 1 Tunuslu, 1 Özbekistanlı ve 1 Azerbaycanlı.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

22. Kurumda, 14 kişilik 62 koğuş, 3 kişilik 8 koğuş, tek kişilik 88 oda, 14 hücre, 2 yumuşak oda, 10 kişilik 2 revir koğuşu, 14 kişilik 2 geçici koğuş olmak üzere toplam 178 oda ve koğuş bulunduğu görülmüştür.⁶

23. Kurumda 5 derslik, 1 bilgisayar sınıfı, 1 kapalı spor salonu, 1 halı saha, 1 konferans salonu, 1 revir birimi ve dış ünitesi, 3 psikososyal servis (PSS) görüşme odası, 2 müşahade odası, 12 avukat görüşme odası, 4 salondan oluşan 72 kişilik kapalı görüş alanı, 6 salondan oluşan 434 kişilik açık görüş alanı ve 6 eş görüş odası bulunduğu görülmüştür.

24. İncelenen tek kişilik ve çoklu odalarda; karyola, metal dolap, masa, sandalye ve mutfak alanı ve ayrı bir bölümde tuvalet, banyo ve lavabo yer almaktadır. Üst katlarla birlikte her 6 veya 8 tek kişilik odanın ortak bir havalandırma bahçesi bulunmakta olup bu odaların yalnızca bahçelerinde güvenlik kamerası bulunduğu görülmüştür.

25. İncelenen koğuşların 2 katlı olduğu; alt katında ortak yaşam alanı, mutfak, havalandırma ile banyo ve tuvalet ve üst katında ise yatakhane alanının olduğu görülmüştür. Kurumda genel olarak kalabalıklaşma sorunu olduğu değerlendirilmiş⁷, koğuşların çoğunda ranza olmaksızın yer yatağında yatan mahpusların olduğu ve yataklarda kullanıma bağlı yıpranmalar olduğu görülmüştür. Kendileriyle görüşme yapılan mahpuslar bir giysi dolabını 4 kişi kullandıklarını belirtmişlerdir.

26. Bazı koğuşlarda yer alan tuvalet ve banyonun bir bölmeyle ayrılmadığı, bu nedenle aynı anda birden fazla mahpus tarafından tuvalet ve banyonun kullanılmadığı ayrıca tuvaletlerde bulunan bazı muslukların kırık olduğu ve çalışmadığı görülmüştür.

27. Koğuşların alt katında bulunan tezgâh arkalarında ve altlarında ve bazı tavanlarda rutubet olduğu ve boyalarda dökülmeler olduğu görülmüştür. İdare tarafından Kurum koridorlarının boya ve badana sürecinin tamamlandığı ve yakın zamanda koğuş içlerine de başlanacağı belirtilmiştir.

28. Mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmelerde Kuruma girişte herkese çarşaf, nevresim ve yastık verilmediği belirtilmiştir. Kurum İdaresi tarafından, nevresimlerin ranza

⁶ Ziyaret sonrası, 14 kişilik koğuşlara ilave 2 yatak eklenerek 16 kişilik ve 3 kişilik odalardan 7 tanesine ilave 5 yatak eklenerek 8 kişilik koğuşlar oluşturulduğu tarafımıza iletilen bilgi ve belgelerden öğrenilmiştir.

⁷ Kurum ziyaret tarihi itibarıyla yaklaşık % 140 kapasite ile hizmet vermektedir.

kenarlarının kapatılmasının engellenmesi amacıyla verilmediği, yastıkların da üretim aşamasında olduğu bilgisi verilmiştir.

29. Koğuşlarda acil yardım butonlarının bulunduğu görülmüş ve butona basıldıktan sonra kısa süre içerisinde personelin geldiği görüşme yapılan mahpuslarca ifade edilmiştir.

30. Kurumda suç türlerine göre ayrıştırılmış 5 sigara içilmeyen koğuş bulunduğu görülmüş olup mahpuslarla yapılan görüşmeler ve koğuş kapasiteleri dikkate alındığında mevcut sayının yeterli olduğu anlaşılmıştır.

31. Kurumda, çoklu odaların müstakil havalandırma alanlarının bulunduğu görülmüştür. Havalandırma saatleri belirlenirken gün doğumu ile batımı zamanlarının dikkate alındığı öğrenilmiştir. Tekli odalarda ise havalandırma kapılarının odaların olduğu koridor içerisinde bulunduğu görülmüştür. Bu odalarda kalan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan mahpusların günlük 1 saat havalandırma ve spor hakkında faydalandığı öğrenilmiş ve bu husus görüşülen mahpuslarca da doğrulanmıştır. Bununla birlikte tek kişilik koğuşların konumu sebebiyle havalandırma alanından güneşin hiç görünmediği anlaşıldığından özellikle yaz günlerinde açık spor alanından daha fazla süreyle faydalanarak bu durumun dengelenebileceği İdareye iletilmiştir.

32. Odaların yapay aydınlatmasının odalarda bulunan floresan tipi lambalarla, doğal aydınlatmasının ise pencereler ve havalandırma kapılarıyla sağlandığı görülmüştür.

33. Kurum doğalgazlı 5 ısınma kazanı ile ısıtılmaktadır. Yapılan görüşmelerde mahpuslar tarafından ısıtmanın özellikle kışın yeterli olmadığı ancak İdareden ek battaniye istemeleri halinde bu taleplerinin karşılandığı belirtilmiştir.

34. Koğuşta yer alan odaların temizliğinin odada bulunan kişiler tarafından yapıldığı ve temizlik malzemesinin Kurum kantininden temin edildiği öğrenilmiştir.

35. Kurumun su ihtiyacının, 3 ayrı su kuyusundan temin edilen suların arıtma tesisinde arıtıldıktan sonra depoya aktarılması ve buradan odalara dağıtılması suretiyle karşılandığı öğrenilmiştir. Kurum su analizlerinin Ahlat Halk Sağlığı Merkezi tarafından 3 ayda bir düzenli olarak yapıldığı, son 3 analizin 12/11/2024, 14/2/2025 ve 10/4/2025 tarihlerinde gerçekleştirildiği ve suyun içilebilir olduğu incelenen belgelerden anlaşılmıştır.

36. Kurumun sıcak su ihtiyacının güneş enerji panelleri ve doğalgazlı kazanlarla karşılandığı öğrenilmiştir. Sıcak suyun koğuşlara 05.00-06.00, 15.00-17.00 ve 21.30-23.30 saat aralıklarında olmak üzere günde 3 kez verildiği öğrenilmiştir. Öte yandan, sıcak suyun kısa sürede soğuduğu mahpuslarca dile getirilmiş, İdare ise bu durumu, Kurumda depo sisteminin kullanılmasına bağlayarak doğrulamıştır.

37. Kurumda sanayi tipi 2 çamaşır makinesi ve 2 kurutma makinesi, ev tipi 5 çamaşır makinesi ve 8 kurutma makinesi olduğu görülmüştür. Çalışan işçi mahpuslara ait kıyafetler ile battaniye ve nevresimlerin ücretsiz bir şekilde yıkandığı, diğer mahpuslara ait şahsi kıyafetlerin ise file başı 35 TL tutar karşılığında yıkandığı öğrenilmiştir. Görüşülen mahpuslar, çamaşır yıkama işlemi için yalnızca bir gün önceden bilgilendirme yapılması ve sıranın ne zaman geleceğinin belirsiz olması nedeniyle çamaşırlarını elde yıkamayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Makine sayısının yeterli olmadığı ve çamaşır yıkama günlerinin belirli bir programa bağlı olmadığı anlaşılmıştır.

38. Kurumda her ay düzenli olarak ilaçlama yapıldığı incelenen belgelerden anlaşılmıştır.

39. Kurum koridorlarında yangın tüpleri, yangın söndürme panoları ve ekipman dolapları bulunduğu görülmüştür.

40. Kurumda toplam 398 güvenlik kamerası bulunduğu, incelenen kameraların gece görüş özelliğine sahip olduğu ve kayıt süresinin yaklaşık 80 gün olduğu tespit edilmiştir.⁸ Ayrıca, kamera izleme odasında her vardiyada 2 personel olacak şekilde daimi personel bulunduğu anlaşılmıştır. Öte yandan, bazı koğuşlarda tezgâh kısımları, merdiven altları veya basamakları ile sol ve sağ koridorlarda kameralar arasında kör noktalar bulunduğu anlaşılmıştır. İdare, bu durumu mimari yapının özellikleri ve mevcut kamera sayısının yetersizliği ile açıklayarak doğrulamıştır.

41. Kurumda 1 yumuşak oda bulunmaktadır. İncelenen yumuşak odanın ulusal ve uluslararası standartlara uygun olduğu, defterinin düzenli tutulduğu ve odanın son 1 yıldır kullanılmadığı anlaşılmıştır.

42. Tahliye olan mahpusların banka hesaplarında bulunan parayı çekebilmesi, ziyaretçilerin mahpusların hesabına para yükleyebilmeleri ile Kurum ve jandarma personelinin faydalanabilmesi için Kurum girişine bankamatik yapılması için Kurum İdaresinin girişimlerde bulunduğu ancak sonuç alınamadığı belirtilmiştir.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

⁸ Geçmişe dönük kamera kaydı incelemesinde en son 22 Ocak 2025 tarihine ilişkin kamera kaydı görüntülerinin mevcut olduğu görülmüştür.

43. Mahpusun Kuruma kabulünde ilgili belgeler⁹ kontrol edildikten sonra UYAP ekranına giriş yapılarak bilgilerinin kaydedildiği ve mahpusun parmak izleri alınarak teslim tesellüm belgesinin teslim edildiği öğrenilmiştir.

44. Üst arama odalarında askı, eldiven ve sandalye bulunduğu görülmüş, Kuruma giriş yapan mahpusun usulüne uygun olarak arandığı ve bu konuda bir şikâyet olmadığı öğrenilmiştir. Kurum mevcudunun olağan kapasitesinin üstünde hizmet vermesi ve kadın ziyaretçilerin Kuruma giriş sürecindeki aramalarda personel sayısının yetersiz kalması nedeniyle kadın sayısını da içerecek şekilde infaz ve koruma memuru sayısının artırılması gerektiği anlaşılmıştır.

45. Mahpusların yerleştirilmesinde suç türleri ile engel ve sağlık durumlarının dikkate alındığı görülmüştür.

46. Kuruma girişte mahpuslara hakları ve yükümlülükleri konusunda yazılı ve sözlü bilgilendirme yapıldığı, mahpus hakları konusunda Türkçe, İngilizce ve Arapça dillerinde örnekleri incelenen el kitapçıklarının verildiği öğrenilmiştir.

47. Kurumda mahpuslar tarafından yazılan dilekçelerin sabah sayımında toplandığı, birimlerin görev alanına göre ayrıştırıldığı ve dağıtıldığı öğrenilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından, talep etmelerine rağmen dilekçeleri için çıkış numarası verilmediği ve dilekçelerin akıbetleri hakkında geri dönüş yapılmadığı ifade edilmiştir. İncelenen kayıtlardan, tüm dilekçelerin kayda alındığı görülmüş olup İdare tarafından personel eksikliği nedeniyle dilekçe numaralarının tek tek tüm mahpuslara verilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir.

48. Oda ve koğuşlarda mahpus sayımlarının sabah 08.00 ve akşam 20.00 olmak üzere gün içerisinde 2 kez yapıldığı ve bu konuda mahpusların bir şikâyetinin olmadığı öğrenilmiştir.

49. Ziyaret tarihi itibarıyla İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla tek kişilik odada kalmasına karar verilen mahpus sayısının 19 olduğu öğrenilmiştir.

50. Son 1 yıl içerisinde 592 disiplin soruşturması yapıldığı ve disiplin soruşturmalarının içinde suç duyurusu yapılan adli vaka sayısının 124 olduğu öğrenilmiştir.¹⁰

51. İşkence ve kötü muamele iddiasıyla Kuruma başvuran mahpus ile hakkında idari veya adli soruşturma başlatılan personel bulunmamaktadır. Bununla birlikte 1 mahpusun ailevi nedenlerle intihar ederek yaşamına son verdiği bilgisi edinilmiştir. İncelenen belgelerden

⁹ Bunlar; mahpusun darp cebir raporu, tutuklanmaya ilişkin mahkeme kararı, ilgili savcılığın tutuklanma kararı ya da hükmüne ilişkin ilamları, mahpusun kimlik bilgileridir.

¹⁰ Verilen cezalar; kınama cezası 15, etkinliklerden alıkoyma 92, ücretli çalıştığı işten yoksun bırakma 43, iletişim ve haberleşmeden yoksun bırakma 18, ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma 137, hücreye koyma 187 şeklindedir.

16/8/2024 tarihinde intihar eden mahpusun intihar risk grubunda olmadığı ve Kurumda bulunduğu süreçte disiplin işlemi ya da intihar girişiminin olmadığı öğrenilmiştir.

52. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından İdare ve personelle rahatlıkla iletişim kurabildikleri, şikâyet ve taleplerinin dikkate alındığı ifade edilmiştir. Mahpusların personelin tutum ve davranışlarından hoşnut oldukları gözlemlenmiş herhangi bir işkence ve kötü muamele bulgusuna rastlanmamıştır.

C. Beslenme

53. Kurumda koğuşlardaki kişi sayısı dikkate alınarak günde 3 öğün yemek çıkarıldığı ve görevli infaz ve koruma memurları tarafından dağıtımının yapıldığı öğrenilmiştir.

54. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından genel olarak yemek kalitesinin ve miktarının yeterli olmadığı, yağ ve tuz oranlarının dengelenemediği ve akşam yemeklerinin lezzetli olmadığı ifade edilmiştir. İdare tarafından konuya ilişkin olarak güncel iâşe bedelinin 118 TL olduğu, bu miktara göre yemek menülerinin oluşturulduğu, miktarın artırılması durumunda yemeklerin de çeşit ve kalitesinin artırılabilceği belirtilmiştir.

55. Personel ile mahpusların aynı yemekleri yedikleri görülmüştür. Ziyaret Heyeti tarafından, Kurumda öğle yemeği yenilmiş ve yemek; lezzet, kalite ve miktar açısından yeterli bulunmuştur.

56. Günlük 2400 kaloriye eş değer menünün Kurum bünyesinde diyetisyen veya gıda mühendisi bulunmadığından Kurum İkinci Müdürü, ambar memuru ve Kurum aşçısı ile birlikte haftalık olarak hazırlandığı öğrenilmiştir. İncelenen aylık yemek menülerinin yeterli çeşitlilikte olduğu değerlendirilmiştir.

57. Özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslar tarafından sağlık durumlarına ve diyetlerine uygun yemekler hazırlanmadığı ve diyet yemeği yerine menüde bulunan yiyeceklerin tuzlu olmayan halinin verildiği iddia edilmiş olup incelenen aylık yemek menülerinin mahpusların sağlık ve diyet durumlarına göre ayrıştırılmadığı anlaşılmıştır.

58. Yemeklerin Açık Ceza İnfaz Kurumu bünyesinde bulunan mutfakta hazırlandığı öğrenilmiş ve incelenen yemek numunelerinin 72 saat muhafaza edildiği görülmüştür.

59. Kurumda 1 kantin bulunmaktadır. Koğuş sisteminde bulunan mahpusların koğuş içerisinde bulunan Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi (ACEP) sisteminden, tekli odada bulunan mahpusların ise dağıtılan güncel listeler üzerinden ürün bilgi ve fiyatlarına eriştikleri öğrenilmiştir. Bazı mahpuslar tarafından; kantinde ürün çeşitliliğinin yeterli olmadığı, ürünlerin hızlı tükendiği, kantinde iç çamaşırı ve dış ipi olmaması sebebiyle

mağduriyet yaşadıkları belirtilmiştir. İncelenen kantin ve fiyat listesinde iç çamaşırı ve dış ipi dışında yeterli miktarda ve çeşitlilikte ürün olduğu anlaşılmıştır. Bazı ürünlerin tüm koşullara yetecek sayıda temin edilemediği hususu İdare tarafından da doğrulanmış olup bu durumdan kaynaklı mağduriyetleri asgariye indirmek için koşulların kantin sırasının periyodik olarak değiştirilmesi yoluna gidildiği belirtilmiştir.

D. Sağlık ve Bakım Hizmetleri

60. Sağlık servisinde hekim odası, diş birimi, pansuman-enjeksiyon odası, muayene odası, hemşire odası, ilaç odası, tıbbi dokümantasyon-arşiv odası ve laboratuvar odası olduğu görülmüştür. Bu serviste; 1 diş hekimi, 1 aile hekimi, 3 hemşire/sağlık memuru, 1 infaz koruma başmemuru ve 5 infaz koruma memurunun görev yaptığı öğrenilmiştir.

61. Mahpusların Kuruma kabulünde ilk muayene formunun doldurulduğu öğrenilmiş, bu husus mahpuslarca da doğrulanmıştır.

62. Kurumda haftanın 4 günü aile hekimi görev yapmaktadır. Daimi görev yapan diş hekiminin 1 aydan uzun süredir Kurumda olmaması sebebiyle mahpusların muayene olamadığı ve bu süreçte dişle ilgili şikâyetlerde mahpusların hastaneye sevk edildiği öğrenilmiştir.¹¹ Hekim olduğu dönemde ise mahpuslar diş muayenesi kapsamında dolgu ve kanal tedavisi işlemlerinin yapıldığını ancak hastaneye sevk gerektiğinde hastane sevklerinin çok uzun sürdüğünü belirtmişlerdir.

63. İncelenen belgelerden mahpuslar tarafından günlük ortalama 60-70 civarında revir talep dilekçesi yazıldığı, günlük 35-40 ve aylık 800-1000 aralığında hastanın revir biriminde fiziki olarak muayene edildiği ve gerekli durumlarda elektrokardiyografi (EKG) ve enjeksiyon işlemlerinin yapıldığı anlaşılmıştır.

64. Acil durumlar hariç olmak üzere her koğuştan 2 mahpus olacak şekilde haftada 1 kez sırayla revire çıkılan bir sistem oluşturulduğu öğrenilmiştir. Mahpuslar, revirde hekim tarafından yeterli dikkat ve özenle muayene olamadıklarını, bazen revire daha geç çıkabildiklerini ve revire çıkma süresinin yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Özellikle adli koğuşlardaki yoğunluk dikkate alındığında koğuşlardaki mahpus sayısı dikkate alınarak revirden faydalandırmanın planlanmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir.

¹¹ Ziyaret sonrası diş hekiminin göreve başladığı öğrenilmiştir.

65. Mahpusların muayeneleri esnasında infaz ve koruma memurlarının odada bulunduğu mahpuslar tarafından dile getirilmiş olup bu husus İdare tarafından da doğrulanmıştır.

66. Son 1 yıl içinde il içi, il dışı ve acil sevkleri dâhil olmak üzere 4.161 hastane sevk işleminin gerçekleştirildiği ve günlük ortalama sevk sayısının 15-20 arasında olduğu öğrenilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde hastane sevklerinde gecikmeler yaşandığı öğrenilmiş olup bu husus İdare tarafından da doğrulanmıştır. Günlük planlanan hastane sevklerinin jandarma personel sayısının yetersizliği, mahkeme veya nakil işlemleri ile yol güvenliğine bağlı olarak iptal edildiği veya sevk sayısı düşürülerek gerçekleştirildiği öğrenilmiştir. İdare tarafından ayrıca ilçe hastanesinde hekim ve sağlık personeli eksikliği nedeniyle de mahpusların sağlığa erişiminde gecikmeler yaşanabildiği belirtilmiştir.

67. Revirde bulunan muayene odasında tekerlekli paravan, yatakların başında serum askısı, sedye, tek kullanımlık sedye örtüleri, tıbbi atık kutusu, tartı ve ilaç dolaplarının bulunduğu görülmüştür.

68. Ziyaret Heyetinde yer alan hekim tarafından acil yardım çantası kontrol edilmiş olup herhangi bir eksikliğe rastlanmamıştır.

69. Muayene olamayan ancak düzenli ilaç kullanan kronik hasta mahpusların ilaçlarının aile hekimi tarafından düzenli olarak reçete edildiği ve mahpusların reçete kaydının Cezaevi Reçete Takip Sisteminde (CETAS) tutulduğu öğrenilmiştir. Revirde mahpusların ilaçlarının kilitli dolaplarda bulunduğu ve psikiyatrik veya kontrole tabi ilaçların üzerinde mahpusların isimlerinin yer aldığı etiketlerin bulunduğu görülmüştür. Bu kapsamda Kurumda psikiyatrik ilaç kullanan ortalama 200 hastanın bulunduğu, kırmızı reçeteli ilaç kullanan hasta sayısının ise 15 olduğu öğrenilmiştir. Revirde kontrol edilen ilaçlarda son kullanma tarihi geçen ilaca rastlanmamıştır.

70. Hekimler tarafından reçete edilen ilaçların belirlenen dozda sağlık memuru veya görevlendiren infaz ve koruma memuru tarafından mahpusların koşullarındaki kamera karşısında iştirildiği öğrenilmiştir. Görüşülen mahpusların ilaca erişimden genel olarak memnun olduğu değerlendirilmiştir.

71. Kurumda acil sağlık durumlarında öncelikle ilk müdahalenin hekim veya sağlık memuru tarafından yapıldığı, mahpusun sağlık dosyasına bakılarak ve hekime bilgi verilerek sürecin değerlendirildiği, duruma göre 112 Acil Çağrı Merkezi vasıtasıyla ambulansın çağırıldığı ve hastane sevk evraklarıyla jandarma ve infaz koruma memuru eşliğinde hastane acil polikliniğine sevk edildiği belirtilmiştir.

E. Psikososyal Servis Hizmetleri

72. Kurum PSS biriminde 4 psikolog, 2 sosyal çalışmacı ile 3 infaz ve koruma memurunun görev yaptığı, servisin; bireysel görüşme ile sosyal ve kültürel faaliyetler şeklinde 2 bölüme ayrıldığı ve servis çalışma saatlerinin 08.00-17.00 aralığında olduğu öğrenilmiştir.

73. Kuruma ilk girişinde mahpuslara Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi kapsamında Araştırma Değerlendirme Formu uygulandığı, bu form kapsamında raporlanan sonuçlar doğrultusunda; mahpusların psikiyatrik sevk, bireysel müdahale, grup çalışmaları ihtiyacı ve sosyal kültürel faaliyet katılımlarının takip edildiği öğrenilmiştir.

74. Bir günde ortalama 60 mahpusun görüşme talep ettiği, yazılan dilekçelerin günlük PSS görevlileri tarafından toplanarak sıraya konduğu, uzmanlar tarafından dilekçelere istinaden mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirildiği ve görüşmelerin yaklaşık 1 haftalık gecikmelerle yapıldığı öğrenilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar Kurum psikologları ile görüşebilme konusunda bir sorun yaşamadıklarını dile getirmişlerdir.

75. Kurumda Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programı ile öfke kontrolü grup çalışmalarının yapıldığı, grupların 12 mahpusun katılımıyla yürütüldüğü ve programın tamamlanmasının ardından yeni grup çalışmalarının başlatıldığı belirtilmiştir.

76. Psikiyatri desteği görmesi gerektiği değerlendirilen mahpuslar için psikiyatri sevk listesi oluşturulduğu ve sağlık servisinden sevk talep edilerek psikiyatrist tarafından tedavi edilmesinin sağlandığı belirtilmiştir. Uyku sorunu yaşayan mahpuslara uyku ilacı kullanımı hakkında bilgi verildiği ve ilaç kullanımı yerine mahpusun psikoeğitim ile desteklendiği öğrenilmiştir.

77. İntihar girişiminde bulunan veya bulunacağını belirtmek kendine zarar verme konusunda risk taşıdığı düşünülen mahpusların listelenerek¹² belirlendiği, her ay intihar vaka toplantısı yapıldığı, mahpuslarla görüşme, personel bilgilendirme ve koğuşlarında gölge mahpusun kontrol etmesinin sağlanması suretiyle önleyici tedbirler alındığı belirtilmiştir.

78. PSS personeli tarafından Kurum içerisinde disiplin ve ödülle ilgili gerçekleşen kurullara katılım sağlandığı, eş görüş, telefon ve açık görüş şeklinde ödülleri verildiği ve 2025 yılı Nisan ayı ortasına kadar 13 kişiye eş görüş ödülü verildiği belirtilmiştir.

79. Manevi rehberlik servisinde 2 vaizin görev yaptığı, görevli vaizler tarafından koğuşlara ayda bir kez düzenli ziyaretlerin gerçekleştirildiği, mahpusların talep etmesi halinde bireysel görüşmelerin de gerçekleştirildiği, talep dilekçelerine günlük cevap verildiği ve günde

¹² Ziyaret tarihinde bu eğilimde olan 10 mahpus bulunduğu öğrenilmiştir.

ortalama 5 kişiyle bireysel görüşme yapıldığı öğrenilmiştir. Ziyaret tarihinde manevi rehberlik servisi bünyesinde Kuran kursunun ve hafızlık kursunun devam ettiği ifade edilmiştir.

F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Faaliyetler

80. Kurum eğitim servisinde; 4 derslik, 29 bilgisayar bulunan 1 bilgisayar sınıfı, 1 iş atölyesi ve 1 bireysel görüşme odası ile 1 kütüphane olduğu görülmüştür. Kütüphanenin hafta içi 08.00-17.00 aralığında hizmet verdiği ve 1 personelin çalıştığı öğrenilmiştir.

81. İncelenen belgelerden, aralarında ders kitabını da içerecek şekilde kütüphanede 4.260 kitap olduğu anlaşılmıştır. Kurumda yabancı dilde ise, dini kitap ve sözlüklerden oluşan toplam 27 yayın bulunmaktadır. Mahpusların ayrıca İlçe Halk Kütüphanesinde bulunan 19.153 kitaptan da faydalanabildiği ve mevcut yıl içinde 4.981 defa kütüphaneden yararlanıldığı öğrenilmiştir.

82. Mahpusların koşullarında, ders ve dini kitaplar sayılmaksızın kendilerine ait 7 şahsi kitap, Kurum kütüphanesine ve İlçe Halk Kütüphanesi ait 3'er kitap olmak üzere toplam 13 kitap bulundurabildikleri, kendilerine ait kitapları kütüphane deposundaki kitaplarıyla değiştirebildikleri ve Kurum kütüphanesi ile İlçe Halk Kütüphanesine ait kitapları da bir kez uzatılabilecek şekilde 15 gün süreyle yanlarında bulundurabildikleri öğrenilmiştir. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar kitapların başkaları tarafından alınması hali dışında kitaplara erişimde sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

83. Kurumda aktif olarak eğitim öğretime devam eden mahpus sayısının; 59 açık öğretim ortaokulu, 247 açık öğretim lisesi ve 23 açık öğretim fakültesi olmak üzere toplam 329 olduğu öğrenilmiştir. Eğitimine devam eden mahpuslar sınavlarına girebildiklerini ve İdarenin gerekli kolaylığı sağladığını belirtmiştir.

84. Kurumda eğitsel, kültürel ve sosyal faaliyetlerin uygulanmasında personel eksikliği nedeniyle yeterli çalışmaların yapılamadığı belirtilmiştir. Bununla birlikte değer dergisi bilgi yarışmasının 2 ayda 1 yapıldığı öğrenilmiştir.

85. Mahpuslar gazetelere erişimde sorun yaşamadıklarını belirtmiştir. İncelenen belgelerden 68 mahpusun 8 farklı gazeteye aboneliklerinin bulunduğu anlaşılmıştır.

86. İncelenen belgelerden; Kurumda devam eden kursların Bağlama (Bozuk Düzen), Hafızlık Eğitimi, Resim Sanat Eğitimi, Saça Geçici ve Kalıcı Şekil Verme Teknikleri Eğitimi ve Yabancılar İçin Türkçe Seviye A2 Eğitimi olduğu, 20 kursun 2024 yılından ziyaret tarihine kadar tamamlandığı ve devam eden kurslar hariç başarılı kursiyer sayısının 132 olduğu anlaşılmıştır.

87. Kurumda futbol oynanabilen 1 açık ve voleybol, basketbol ve hentbol oynanabilen ve yeterli miktarda spor malzemeleri bulunan 1 kapalı spor salonu bulunduğu görülmüştür. Açık hava spor sahasının Mayıs ayı itibarıyla kullanılacağı ve kapalı spor sahasının 2 haftada 45 dakika-1 saat aralığında kullanıldığı öğrenilmiştir. İdare tarafından salonların PSS Biriminin hazırladığı program çerçevesinde 1 ay içerisinde tüm koşulların hem açık hem de kapalı spor salonlarını kullanabileceği şekilde planlandığı ifade edilse de açık görüşe denk gelen haftalarda spor faaliyetlerinin yapılmadığı görüşme yapılan mahpuslar tarafından belirtilmiş olup incelenen kayıtlardan programda aksamalar olduğu anlaşılmıştır.

88. Kurumda 1 iş atölyesi bulunduğu görülmüş olup ve atölyenin kurs eğitmeni olduğu sürece kullanılabildiği belirtilmiştir. İş atölyesinde 2024 yılında filografi ve el sanatları kurslarının verildiği ve ziyaret tarihinde aktif bir kursun bulunmadığı öğrenilmiştir.

89. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde kurs sayısının yeterli olmadığı belirtilmiş olup İdare tarafından mahpuslardan talep toplanarak yakın zamanda saz, kara kalem, folklor veya spor kurslarından bazılarının açılacağı belirtilmiştir.

90. Kurumda kantin, terzi ve çamaşır atölyesi bulunmakta olup terzi ve çamaşır atölyesinde 1 personel ve 1 mahpus, kantinde ise 5 personel ve 10 mahpusun çalıştığı belirtilmiştir.

91. Kurumda berberlik kursu alan mahpuslarca ücretsiz olarak berberlik hizmeti verildiği ve berberhanede 2 mahpusun çalıştığı görülmüş olup bu konuda bir şikâyet alınmamıştır.

92. Kurumda ücret karşılığında kullanılabilen bir terzi atölyesi bulunduğu görülmüş olup bu konuda bir şikâyet alınmamıştır.

G. Dış Dünya ile İletişim

93. Kurumda bulunan 6 açık görüş salonu incelenmiş olup salonların ferah ve temiz olduğu, duvarda saatin takılı olduğu ve tüm alanı görecekt kamera sistemi kurulduğu gözlenmiştir. Mahpuslar tarafından 45 dakika-1 saat aralığında sağlanan açık görüş hakkından faydalanmada bir sorun yaşanmadığı ancak bazı koşulların açık görüş saatlerinin sabah 9-10 arasında olması nedeniyle bu koşullarda kalan mahpusların ailelerinin görüşe yetişemedikleri belirtilmiştir.

94. Kurumda bulunan 6 kapalı görüş alanı incelenmiştir. 36 kapalı görüşme kabininin her birinde ziyaretçi ile mahpusun bulunduğu alanın korunaklı camlarla birbirinden ayrıldığı ve temiz olduğu görülmüştür.

95. Kurumda ACEP kapsamında oluşturulmuş görüntülü görüşme sisteminin mevcut olduğu görülmüş olup mahpuslar görüntülü konuşma sistemini mevzuata uygun olarak kullanabildiklerini belirtmiştir.

96. Kurumda 8 ankesörlü telefon bulunduğu görülmüştür. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar pandemi sürecinde kullanılamayan açık görüşlere telafi olarak tanımlanan ek 10 dakika telefon kullanma haklarının kullandırılmasını talep etmiş olup İdare tarafından Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün sisteme gerekli yüklemeleri yapmasının beklendiği belirtilmiştir.

97. Koğuşlarda televizyon bulunmakta olup kanal sayısının film, müzik, belgesel ve haber kanalları dâhil 26 olduğu görülmüştür. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar benzer kanalların mevcut olduğunu belirtmiş olup İdare, yakın zamanda kanal listesinin yenilenmesi için mahpuslardan görüş alınacağını belirtmiştir.

98. Kurumda 16 avukat görüş odası bulunduğu, odaların içerisi dışardan görülebilecek şekilde cam bölmelerle ayrıldığı ancak ses geçirdiği gözlemlenmiştir.

99. Kurumda 4 SEGBİS odası olduğu görülmüş ve odaların aktif kullanıldığı öğrenilmiştir.

100. Kurumun hizmet vermeye başladığı 2021 yılından ziyaret tarihine kadar ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları ile iç denetimler hariç başkaca bir kuruluş veya hak arama mekanizması tarafından denetim veya ziyarete konu olmadığı öğrenilmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

101. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum İdaresi tarafından Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, mahpuslarla birebir görüşmeler gerçekleştirilmesinde azami kolaylık gösterilmiş, ilgili bilgi ve belgeler vakitlice paylaşılmıştır. Bu bağlamda, Kurum İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyetince memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

102. Kurumda görevli personelin hizmet içi eğitim müfredatına, insan hakları, kişilerarası iletişim¹³ ile BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani, Küçültücü Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü) başta olmak üzere işkence ve kötü muamele eğitimlerinin dâhil edilmesi¹⁴,

103. Yatakların kullanıma uygun olup olmadığının belirlenmesi ve kullanılamayacak durumda olanlardan başlanarak yatakların yenilenmesi¹⁵,

104. Eşyalarını saklamaları için her mahpusa dolap tahsis edilmesi¹⁶,

105. Koğuş içlerinde planlanan boya ve badana işleminin tamamlanması,

106. Kuruma girişte her mahpusa temiz çarşaf, nevresim ve yastık verilmesi¹⁷,

107. Konumu sebebiyle havalandırma bahçesinde gün ışığından yeterince faydalanamayan tek kişilik koğuşlardaki mahpusların yaz günlerinde açık spor alanından daha fazla süreyle faydalandırılması¹⁸,

108. Koğuşlara verilen sıcak suyun erken soğumasının önlenmesi için gerekli çalışmanın yapılması,

109. Kurumda kışın yaşanan ısınma sorununun çözülmesi amacıyla gerekli çalışmanın yapılması,

110. Mahremiyeti sağlamak amacıyla bazı odalardaki banyo ve tuvaletlerin bölmeye birbirinden ayrılması¹⁹ ve muslukların düzenli olarak kontrol edilmesi,

¹³ Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (AİÖK-CPT), CPT Standartları, CPT/Inf(2001), para. 27: “Cezaevi personeli herhangi bir sorunla ilgili işaretler konusunda uyanık davranmalı ve gerektiğinde müdahale edebilmek için hem kararlı hem de yeteri kadar eğitilmiş olmalıdır. Personel ve tutuklular arasında olumlu ilişkiler bulunması bu bağlamda belirleyici faktördür; bu da büyük ölçüde personelin uygun kişilerarası iletişim becerilerine sahip olmasına bağlıdır.”

¹⁴ İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, Madde 10: “Her bir Taraf Devlet işkence yasağı konusundaki eğitim ve bilginin sivil veya askeri bütün kanun adamlarının, sağlık personelinin, kamu görevlilerinin ve her hangi bir biçimde gözaltına alınan, tutulan veya hapsedilen bireylerin nezaretiyle, sorgulanmasıyla veya ıslahıyla meşgul olan diğer kimselerin eğitim programlarına dâhil edilmesini sağlar.”

¹⁵ Nelson Mandela Kuralları, Kural 21: “Her mahpusa, yerel ve ulusal standartlara uygun olan ve verildiği anda temiz bulunan, iyi korunan ve temizliğin sağlanmasına yetecek sıklıkta değiştirilen tek kişilik ve yeterli büyüklükte bir yatak sağlanır.”

¹⁶ Avrupa Cezaevi Kuralları, 31.7: “Mahpuslara kendi eşyalarını saklamaları için izin verildiği hallerde, cezaevi yetkilileri eşyaların güvenle muhafaza edilmesine yardımcı olmak için gerekli tedbirleri almalıdır.”

¹⁷ Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 21: “Her mahpusa, düzenli biçimde muhafaza edilen ayrı bir yatak ile temiz tutulmasının sağlanması için gerekli sıklıkta değiştirilen ayrı ve uygun bir nevresim takımı sağlanmalıdır.”

¹⁸ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 25/1-b) hükmü; “Hükümlüye, günde bir saat açık havaya çıkma ve spor yapma hakkı tanınır.”

¹⁹ AİÖK, CPT Standartları, 2. Genel Rapor'dan Alıntı, Inf 92(3), Cezaevleri, para. 44: “Uygun tuvalet imkanına rahat erişim ve iyi hijyen standartlarına uyum, insancıl bir ortamın temel unsurlarıdır. CPT bu bağlamda, bazı ülkelerde mahkûmların atıklarının hücrelerindeki kovalarda toplanması (ve bu kovaların belirli zamanlarda “dökülmesi”) uygulamalarını beğenmediğini ifade etmek durumundadır. Ya hücrelerde (tercihen ayrı bir tuvalet bölmesinde) tuvalet olmalı ya da tuvaleti kullanması gereken mahkûmların günün her saatinde (gece dâhil) gecikme olmadan hücrelerinden çıkabilmesi sağlanmalıdır.”

111. Kurumda bulunan çamaşır makinesi sayısının artırılması ve çamaşır yıkama günlerinin bir programa bağlanarak koşullara duyurulması,

112. Kurumda kör noktaları bertaraf edecek şekilde kamera sayısının artırılması,

113. Dilekçe ve şikâyet prosedürlerinin etkin işlemesi için gerekli tedbirlerin alınması ve dilekçe verenlere akıbetleri hakkında geri dönüş yapılması²⁰,

114. Mahpuslara verilen yemeklerin mahpusların sağlık durumları ve diyetlerine uygun olarak düzenlenmesi,

115. Kantinde mahpusların ihtiyacına göre yeterli ürün bulundurulması,

116. Koşullardaki kişi sayısı dikkate alınarak revir hizmetinden faydalanma hizmetinin yeniden düzenlenmesi²¹,

117. Aile hekimi ve diş hekimi muayeneleri ile bireysel psikolog görüşmeleri esnasında gerekli mahremiyetin sağlanması, görüşme ve muayenelerde infaz ve koruma memurunun hazır bulunmasının sadece tehlike arz eden mahpuslar için önlem olarak uygulanması²²,

118. Hastane sevklerinde yaşanan sorunların belirlenmesi ve çözüme kavuşturulması,

119. PSS Birimi tarafından sunulan sosyal ve kültürel faaliyetlerin çeşitlendirilerek bir programa bağlanması,

120. Yabancı mahpuslara hitap edecek şekilde kütüphanede farklı dil ve türleri içeren yayın sayısının artırılması,

121. Açık ve kapalı spor salonunun kullanımına ilişkin belirlenen programa titizlikle uyulması²³,

²⁰ Nelson Mandela Kuralları, Kural 57 1: “Her talep veya şikâyet ivedilikle ele alınır ve gecikmeden yanıtlanır.” Avrupa Cezaevi Kuralları, 70.1: “Mahpuslar, içeriğe ilişkin sansür uygulanmaksızın, cezaevi müdürüne veya ceza infaz sistemi içerisindeki başka bir makama, adli makamlara veya inceleme ve temyiz yetkisine sahip başka bir bağımsız makama talep veya şikâyetle bulunma imkânına sahip olmalıdırlar.”

²¹ AİÖK, CPT Standartları, 3. Genel Rapor’dan Alıntı, Cezaevlerinde sağlık hizmetleri, para. 34: “Tutuklular sağlık bakım hizmetine gizlilik ilkesi dahilinde, örneğin kapalı bir zarfı bir not yoluyla ulaşabilmelidir. Ayrıca cezaevi yetkilileri doktorla görüşme taleplerini kendine göre eleme yoluna gitmemelidir.”

²² Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi için El Kılavuzu, para. 313: “Her alıkonan kişi, gizliliğine saygı gösterilen bir ortamda muayene edilmelidir. Polis ya da diğer kolluk görevlileri hiçbir zaman muayene odasında bulunmamalıdır. Bu usulü güvenceden sadece muayeneyi yapan hekim, alıkonanın sağlık personeline karşı ciddi bir güvenlik riski oluşturduğu yönünde ikna edici bir kanıt olduğunu düşünüyorsa vazgeçebilir. Böyle bir durumda, hekimin talebi üzerine, muayene sırasında polis ya da diğer kolluk görevlileri değil, sağlık kurumunun güvenlik personeli hazır bulunmalıdır. Bu durumda da, güvenlik personeli hazır bulunmalıdır (yani yalnız görüş mesafesi içinde) olmalıdır.”

²³ Nelson Mandela Kuralları, Kural 23.1: “Dışarıda çalıştırılmayan her mahpusun, hava koşulları müsaade ettiğinde günde en az bir saat açık havada uygun bir egzersiz yapmasına imkân verilir.”

122. Mahpusların sosyalleşmesi, bilgi ve görgülerinin artırılması amacıyla düzenlenen eğitim-öğretim kursları ile iş ve meslek kurslarının sayılarının artırılması²⁴,

123. Açık görüş saatlerinin mahpusların ailelerinin ziyaret edebileceği süreler dikkate alınarak düzenlenmesi,

124. Mahpusların pandemi sürecinde açık görüş haklarından dönüştürülen ek 10 dakika telefon kullanma haklarının sisteme tanımlanmasının ardından faydalandırılması,

125. Televizyon kanallarının mahpusların görüşü alınarak içermeci bir şekilde yeniden belirlenmesi,

126. Kurumun il ve ilçe insan hakları kurulları ile barolar gibi kuruluşlarla işbirliği ve diyalog geliştirmek suretiyle dış paydaşlar tarafından ziyaret edilmesinin sağlanması

hususları tavsiye edilmektedir.

2. Bitlis Belediye Başkanlığına Yönelik Tavsiye

127. Ceza infaz kuruma yerleşkesine yönelik toplu taşıma hizmetlerinde yaşanan aksamaların önlenmesi

hususları tavsiye edilmektedir.

3. Bitlis İl Sağlık Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

128. Mahpusların sağlığa erişimi kapsamında ilçe ve ildeki hastanelerdeki hekim ve sağlık personeli eksikliğinin giderilmesi²⁵

hususları tavsiye edilmektedir.

4. Ahlat Halk Eğitim Merkezine Yönelik Tavsiye

²⁴ Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 27.6: “Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarına imkân sağlanmalı ve mümkün olabildiğince mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir.” AİÖK, CPT Standartları, CPT/Inf (2015) 44: “Belli bir amaca yönelik etkinlikler - CPT uzun süredir mahkûmlara belli bir amaca yönelik çeşitli etkinlik fırsatları (iş, zanaat, eğitim, spor ve eğlence) sunulması gerektiğini tavsiye etmektedir.”

²⁵ AİÖK, CPT Standartları, 3. Genel Rapor’dan Alıntı, Cezaevlerinde sağlık hizmetleri, para. 36: “Sivil hastane ya da cezaevi hastanesinde, tam teçhizatlı bir hastane hizmetinin de doğrudan desteği sağlanmalıdır.”

129. Mahpusların ruhsal ve fiziksel sağlıkları için Kurumda eğlendirici ve kültürel faaliyetlerin düzenlenmesine destek olunması²⁶

hususlu tavsiye edilmektedir.

5. Jandarma Genel Komutanlığına Yönelik Tavsiye

130. Mahpusların hastane sevklerinde yaşanan sorunların çözülmesi için personel eksikliğinin giderilmesi dâhil gerekli tedbirlerin alınması²⁷

hususlu tavsiye edilmektedir.

6. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

131. Kurumda toplam kapasitenin üzerinde mahpus bulunduğu için bazı mahpusların yer yatağında yattığı, dolap sayısının yetersiz olduğu, sağlık hizmetlerine erişimde gecikme yaşanabildiği tespit edilmiş olup bu sorunların temelinde yer alan kalabalıklaşma²⁸ sorununu giderecek çalışmaların ivedilikle yapılması,

132. Kurum işleyişinin aksamamasının önüne geçilmesi amacıyla kadın sayısını²⁹ da içerecek şekilde infaz ve koruma memuru sayısının artırılmasının değerlendirilmesi³⁰,

²⁶ Nelson Mandela Kuralları, Kural 105: “Mahpusların ruhsal ve fiziksel sağlıkları için her kurumda eğlendirici ve kültürel faaliyetler düzenlenir.”

²⁷ AİÖK, CPT Standartları, 3. Genel Rapor’dan Alıntı, Cezaevlerinde sağlık hizmetleri, para. 37: “Mahpusların hastaneye yatırılması ya da bir uzman tarafından hastanede muayene edilmesi gerektiğinde, hasta sağlık durumunun gerektirdiği aciliyetle sevk edilmelidir.”

²⁸ AİÖK, CPT Standartları, 2’nci Genel Rapor’dan Alıntı, Inf 92(3), Cezaevleri, para. 46: “Aşırı kalabalık, CPT’nin görev alanını doğrudan ilgilendiren bir konudur. Bir cezaevindeki bütün hizmetler ve faaliyetler, planlanandan daha çok kişinin olması durumunda olumsuz yönde etkilenecektir; söz konusu tesisteki genel yaşam kalitesi, belki de çok ciddi biçimde düşecektir. Ayrıca cezaevindeki veya cezaevinin bir bölümündeki aşırı kalabalıklaşma, fiziksel açıdan insanlık dışı veya aşağılayıcı düzeye gelebilir.”; CPT/Inf(2001), para. 28: “Cezaevlerinin aşırı kalabalıklaşması... cezaevi sistemlerinin hepsini etkilemekte ve koşulların iyileştirilmesine yönelik çabaları da sekteye uğratmaktadır.”

²⁹ Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 85: “Cezaevi personelinin görevlendirilmesinde kadın ve erkekler dengeli bir biçimde temsil edilmelidir.” AİÖK, CPT Standartları, 9. Genel Rapor’dan Alıntı, Inf (99)12, para. 26: “Kadın ve erkek personelin bir arada bulunması hem gözetim uygulaması, hem de gözaltı ortamında belirli derecede normallik hissinin uyanması açısından faydalı olabilir.”

³⁰ AİÖK, CPT Standartları, CPT/Inf(2001), para. 26: “Personel ve mahkûmlar arasında olumlu ilişkiler kurulması, gözaltı bölgelerinde ve mahkûm faaliyetleri için kullanılan tesislerde her zaman yeterli sayıda personelin mevcut bulunmasıyla da doğrudan ilişkilidir. ... Personel sayısının yetersiz olduğu durumlarda, söz konusu kurumda temel güvenlik ve yönetim düzeyinin tutturulabilmesi için oldukça fazla mesai yapılması gerekebileceği de unutulmamalıdır. Bunun sonucu olarak personelin stres düzeyi aşırı artabilir ve personel gereğinden hızlı yorulabilir, bu durum da herhangi bir cezaevi ortamında zaten bulunan gerilimi artırabilir.”

133. Mahpuslara verilen yemek menüsünün belirlenmesi amacıyla bir gıda mühendisi veya diyetisyen istihdam edilmesinin değerlendirilmesi³¹,

134. Kurum girişine bankamatik yapılması için yürütülen çalışmalara destek olunması

hususları tavsiye edilmektedir.

³¹ 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in “Sağlık servisi” başlıklı 13’üncü maddesine göre; “(1) Sağlık servisi; kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getiren servistir. Sağlık servisinde; cezaevi tabibi, dış tabibi, eczacı, veteriner, diyetisyen, sağlık memuru, hemşire ve hayvan sağlık memuru görev yapar. (...)”